

liczbę świadków i dowodów, jak również nie dopuszczać dowodów przedstawionych sądowi w celu przedłużania procesu” [3].

Prawo do obrony zagwarantowane w przepisach prawa kanonicznego jest wyrazem dbałości o ludzką godność i poszanowaniem fundamentalnych praw każdego człowieka. Gwarancje do obrony aktualizują się w postaci uprawnień przysługujących wiernym w procesie kanonicznym, stanowiąc podstawę sprawiedliwego procesu. Dotyczy to także zgłaszania środków dowodowych. Nie ulega wątpliwości, iż szczególną rolę w procesie przestrzegania tego prawa odgrywają sędziowie, na których spoczywa ogromna odpowiedzialność dokonania sprawiedliwej i obiektywnej oceny materiału dowodowego oraz zapewnienie stronom procesu kanonicznego możliwości swobodnego korzystania z prawa do obrony, a także czuwaniem nad prawidłowością jego realizacji i zapobieganiu jego naruszeń.

Bibliografia

1. Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań, 1984.
2. Czaja A.M., Sędzia w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa, [w:] Struktura i działalność Sądu Diecezjalnego w Tarnowie w latach 1983-2015, red. Robert Kantor, Kraków 2016, s. 29-40.
3. Góralski W. Małżeństwo kanoniczne, Warszawa 2011, s. 399-451.
4. Gręźlikowski J., Racje i sens „prawa do obrony” w procesie o nieważność małżeństwa, [w:] Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawno-historyczny 53/3-4, 2010, s. 197-222.
5. Leszczyński G., Prawo do obrony w przemówieniach Jana Pawła II do Roty Rzymskiej, [w:] Ius Matrimoniale 13 (19), 2008, s. 99-110.
6. Leszczyński G., Gwarancje prawa do obrony w świetle Instrukcji Dignitas connubii, [w:] Ius Matrimoniale 13 (19), 2008, s. 111-123.
7. Miziński A.G., Prawo wiernych do obrony w procesie kanonicznym, [w:] Teka Komisji Prawniczej, 2009, s. 76-93.
8. Stawniak H., Prawo do obrony w procesie kanonicznym :(refleksje na kanwie przemówienia Jana Pawła II do Roty Rzymskiej w dniu 26.01.1989 roku), [w:] Prawo Kanoniczne :kwartalnik prawno-historyczny 33/1-2, 1990, s. 141-152.
9. Sztymmler R. Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego. Tom V. Księga VII. Procesy, Poznań 2007, s.172-241.
10. Przemówienie Jana Pawła II skierowane do Trybunału Roty Rzymskiej wygłoszone w 1979 r.

Magdalena Sasin

*studentka 3 roku prawa, Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie*

WARUNKI ZATRUDNIENIA KATECHETY W POLSKIEJ SZKOLE PUBLICZNEJ

Dokumentem o fundamentalnym znaczeniu skutkującym zatrudnieniem nauczyciela religii przez konkretną szkołę jest uzyskanie przez niego misji kanonicznej (missio canonica), czyli imienne skierowanie do nauczania religii w określonej szkole wydane przez kompetentną władzę kościelną. W Kościele

katolickim misji kanonicznej udziela właściwy biskup diecezjalny. Katecheci innych Kościołów i związków wyznaniowych potrzebują od swojego przełożonego specjalnego skierowania do nauczania religii, na podstawie którego dyrektor szkoły podpisuje z nimi umowę o pracę.

Warunkiem posiadania przez nauczycieli religii misji kanonicznej lub skierowania do nauczania religii podyktowany jest tym, że Kościoły i inne związki wyznaniowe muszą mieć możliwość wpływu na obsadę stanowiska katechety. Nauczyciel religii jest przede wszystkim nauczycielem prawd, które składają się na wkład wiary danego Kościoła. Misja kanoniczna jest zatem gwarantem wierności danego katechety doktrynie Kościoła, który go desygnował do pełnienia tej funkcji [1].

Nauczanie religii w szkole jest w kompetencji władzy kościelnej oraz świeckiej. Rozstrzygnięcie różnego rodzaju sporów powinno być rozpatrywane na gruncie państwo – Kościół. Katecheci w tym wypadku podlegają kościelnemu, jak i państwowemu porządkowi prawnemu. W Kościele katolickim przepisy prawa regulujące podstawy i zasady nauczania religii zawarte są przede wszystkim w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Prawodawca kościelny w kan. 804 § 1 KPK podporządkowuje wszelkie nauczanie i wychowanie religijne w placówkach edukacyjnych kompetentnej władzy kościelnej. Ordynariusz miejsca powinien zatroszczyć się o to, żeby osoby wyznaczone do nauczania religii odznaczały się zdrową nauką, świadectwem życia chrześcijańskiego i umiejętnością pedagogiczną. Mocą kanonu 805 KPK główna i bezpośrednia troska nad działalnością Kościoła została powierzona biskupom diecezjalnym. Ordynariusz miejsca daje misję kanoniczną. Ma prawo mianowania, zatwierdzania nauczycieli religii oraz usuwania lub żądania usunięcia, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów

[2]. W podejmowaniu decyzji biskup diecezjalny jest niezależny. Konferencja Episkopatu nie ma żadnych uprawnień nadzorczych. W imieniu Stolicy Apostolskiej reguły dotyczące sprawowania we właściwy sposób formacji katechetycznej wydawane są przez Kongregację Spraw Duchowieństwa. Prawo kanoniczne upoważnia Konferencję Episkopatów do wydawania norm ogólnych na terenie podlegającym jej jurysdykcji. Władza w Kościele ma charakter terytorialny w tym przypadku misja kanoniczna musi pochodzić od biskupa diecezjalnego właściwego miejsca. W razie zmiany miejsca zatrudnienia bądź podjęcia pracy równocześnie w innej szkole katecheta musi się postarać o nową (drugą) misję kanoniczną [3].

W Polsce Konkordat z 28 lipca 1993 r. stanowi podstawę prawną zatrudnienia w szkole nauczycieli religii katolickiej. Zgodnie art. 12 tego aktu prawnego nauczyciele religii muszą posiadać upoważnienie od biskupa diecezjalnego. Natomiast art. 14 Konkordatu określa warunki utraty uprawnienia katechety do nauczania religii. Cofnięcie misji kanonicznej jest jednoznaczne z utratą prawa do nauczania religii. Kwestie związane z wykształceniem pedagogicznym katechetów winny być rozstrzygnięte w porozumieniu między kompetentną władzą państwową a Konferencją Episkopatu Polski. Zarówno program nauczania oraz podręczniki opracowuje władza kościelna. Jeśli chodzi o kwestię treści nauczania i wychowania religijnego nauczyciele podlegają zarządzeniom kościelnym. Konkordat odnosi się jedynie do nauczycieli religii katolickiej.[4] Identyczne zasady panują, jeżeli chodzi o zatrudnianie przez szkoły publiczne nauczycieli religii innych wyznań. Wynikają one z treści przepisu zawartego w § 5 Ust 1 rozporządzenia MEN z dn. 14 kwietnia

1992 r., w którym czytamy: „szkoła może zatrudnić nauczyciela religii - katechetę szkolnego, zwanego dalej nauczycielem religii, wyłącznie na podstawie imiennego, pisemnego skierowania do danej szkoły, wydanego przez:

w przypadku Kościoła katolickiego - właściwego biskupa diecezjalnego

w przypadku innych wyznań - właściwych biskupów lub zwierzchników kościołów albo związków wyznaniowych” [5].

Nauczyciel religii wchodzi w skład rady pedagogicznej. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określają odpowiednie właściwe władze poszczególnych związków wyznaniowych w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji Narodowej.

Dokument *missio canonica* wydany jest na czas określony, czyli wygasa po upływie oznaczonego czasu bądź nieokreślony czyli od momentu jego cofnięcia. Utracenie misji kanonicznej na skutek wygaśnięcia lub cofnięcia przez biskupa diecezjalnego skutkuje koniecznością ustąpienia nauczyciela religii z zajmowanego stanowiska. Biskupi diecezjalni, na mocy swej władzy prawodawczej, mogą w sposób swobodny mianować, zwalniać, przenosić katechetów. Jednakże o każdej takiej decyzji zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej musi powiadomić dyrektora szkoły lub placówki. Takie kompetencje wynikają z przepisów zawartych w KPK (kan. 775 § 1 i kan. 805) z których wynika, iż „Ordynariusz miejsca ma prawo usuwania katechetów, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów”.

Bibliografia

1. A. Mezglewski, Misja kanoniczna do nauczania religii – przepisy prawa polskiego i kanonicznego. Katecheza dzisiaj. Problemy prawne i teologiczne, pod. Red. W. Janigi, A. Mezglewski.
2. Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984, kan. 804-805.
3. A. Mezglewski, H. Misztal, P. Stanisławski, Prawo wyznaniowe, Warszawa 2011.
4. Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318), art. 12-14.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych. (Dz.U. 1992 nr 36 poz. 155).